

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ๒) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในเขตอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน ๖๔๒ รูป ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยการใช้อยุทธศาสตร์ของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง ๒๔๖ รูป วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t - test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นพระสงฆ์ทั่วไป จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๙ มีอายุระหว่าง ๒๐ - ๓๐ ปี จำนวน ๘๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๐ มีพรรษาระหว่าง ๑๖ พรรษา ขึ้นไป จำนวน ๙๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๔ เป็นพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งในทางการปกครอง จำนวน ๑๘๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๕ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๔ มีการศึกษาระดับนักระชั้นเอก จำนวน ๑๕๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๘ เป็นพระสงฆ์ไม่มีวุฒิทางบาลี จำนวน ๑๘๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๘

๕.๑.๒ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.017$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านสรุป ได้ดังนี้

๑) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.962$)

๒) ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.924$)

๓) ด้านการสนับสนุนและการปฏิบัติ พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการสนับสนุนและการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.924$)

๔) ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.076$)

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ อายุ พรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาแผนกธรรม และวุฒิการศึกษาแผนกบาลีเพื่อนำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกสามัญต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๗ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐาน

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะซึ่งจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า ขาดการเสนอปัญหา และปัจจัยที่ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ขาดการปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาแม่น้ำท่าจีนให้คงอยู่ และขาดการเสริมสร้าง และแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนให้กับพระสงฆ์ที่มีวัดอยู่ติดริมแม่น้ำท่าจีน

ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม พบว่า ขาดการวางแผนประชุมเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน และสิ่งแวดล้อมสองข้างฝั่งแม่น้ำ ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมวางแผนดำเนินงานกิจกรรมในรักษาแม่น้ำท่าจีนให้คงอยู่คู่กับชุมชน และขาดการเสนอโครงการ หรือแนวทางการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ให้ที่ประชุมของชุมชน หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ของรัฐทราบ

ด้านการสนับสนุนและการปฏิบัติ พบว่า ขาดการเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนที่จัดขึ้นในชุมชน ขาดการร่วมรณรงค์ต่อต้านการปล่อยน้ำเสีย กากเคมี ขยะมูลฝอย ลงสู่แม่น้ำท่าจีน และขาดงบประมาณที่ใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมรักษาแม่น้ำท่าจีน

ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า ขาดการเข้าร่วมในการติดตามงานขณะปฏิบัติงานในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ขาดการติดตามตรวจสอบความถูกต้องในกิจกรรมหรือโครงการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน และขาดการเฝ้าระวังตรวจสอบมิให้ผู้อื่นมาทำลายหรือทำให้แม่น้ำท่าจีนเน่าเสีย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกเป็น รายด้านได้ดังนี้

ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า ควรมีการเสนอปัญหา และปัจจัยที่ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาแม่น้ำท่าจีนให้คงอยู่ และส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้าง และแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนให้กับพระสงฆ์ที่มีวัดอยู่ติดริมแม่น้ำท่าจีน

ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม พบว่า ควรมีการวางแผนประชุมเพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน และสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมวางแผน

ดำเนินงานกิจกรรมในรักษาแม่น้ำท่าจีน และควรมีการเสนอโครงการ หรือแนวทางการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ให้ที่ประชุมของชุมชน

ด้านการสนับสนุนและการปฏิบัติ พบว่า ควรสร้างแรงจูงใจให้พระสงฆ์เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนที่จัดขึ้นในชุมชน ควรร่วมรณรงค์ต่อต้านการปล่อยน้ำเสีย กากเคมี ขยะมูลฝอย ลงสู่แม่น้ำท่าจีน ควรร่วมบริจาคปัจจัย หรือวัสดุอื่นๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน

ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า ควรเข้าร่วมในการติดตามงานขณะปฏิบัติงานในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ควรเข้าไปร่วมในการติดตามตรวจสอบความถูกต้องในกิจกรรม หรือโครงการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน และควรมีการสร้าง ความตระหนักให้เกิดขึ้น และช่วยกันเฝ้าระวังตรวจสอบมิให้ผู้อื่นมาทำลายหรือทำให้แม่น้ำท่าจีนเน่าเสีย

๕.๑.๕ สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาแม่น้ำท่าจีนเสื่อมโทรมลงมีหลากหลายสาเหตุ และหลากหลายปัจจัย ดังต่อไปนี้ คือการเพิ่มปริมาณที่มากขึ้นของผักตบชวา และวัชพืชหลากหลายชนิดที่ขัดขวางการไหลของแม่น้ำท่าจีน จากการที่บ้านเรือนประชาชนที่อาศัยตามริมแม่น้ำที่จีน หรือบริเวณที่ใกล้เคียงแม่น้ำท่าจีนทิ้งขยะ และน้ำเสียที่ใช้ในครัวเรือนลงแม่น้ำท่าจีนจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็กขนาดกลาง และขนาดใหญ่ต่อท่อน้ำทิ้งลงในแม่น้ำท่าจีนโดยขาดจิตสำนึกต่อผลกระทบที่จะเกิดมลพิษกับแม่น้ำ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนริมฝั่งของแม่น้ำ จากชาวสวน และเกษตรกรที่ทำเกษตรกรรมใช้สารเคมีชนิดต่าง ๆ ในการกำจัดวัชพืช และเพิ่มผลผลิตก่อให้เกิดสารเคมีตกค้างทำให้เวลาฝนตกน้ำฝนจึงชะล้างสารเคมีต่าง ๆ ลงแม่น้ำท่าจีน

ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม พบว่า พระสงฆ์ได้มีการส่งหนังสือไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ของทางภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน เพื่อที่จะสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างคณะสงฆ์ ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนในการรักษาหรือระดมแนวคิดในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ การปลูกจิตสำนึก การสร้างความเข้าใจร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การฟื้นฟูสภาพแม่น้ำท่าจีน โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่วัดบางช้างเหนือ ผ่านการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ และมีผลต่อแนวคิดในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนโดยช่องทางต่าง ๆ ของทางวัด ทางภาครัฐ และทางภาคเอกชนเพื่อปลูกจิตสำนึกรักแม่น้ำให้แก่ประชาชนในชุมชน และทางคณะสงฆ์จะได้จัดให้พระสอนศีลธรรมไปปลูกฝังจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่เด็กนักเรียนผ่านตามโรงเรียนต่าง ๆ ตามแต่ละคุ้มของวัดศีลธรรม

ด้านการสนับสนุนและการปฏิบัติ พบว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ชุมชนเรารักแม่น้ำท่าจีน และผู้นำท้องถิ่นของอำเภอสามพรานที่มีพื้นที่รับผิดชอบตลอดแนวสองฝากฝั่งแม่น้ำท่าจีน พร้อมทั้งภาคประชาชน ภาคเอกชนที่มีจิตสำนึกรักแม่น้ำท่าจีน และวัดต่าง ๆ ที่ติดแม่น้ำท่าจีน โดยได้มีการปลูกจิตสำนึกรักแม่น้ำท่าจีนผ่านทางศาสนา และระดมทั้งในส่วน ของเงินทุน และระดมสมองเพื่อหาแนวคิดร่วมกันในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่มีการดำเนินงานต่อ

แม่น้ำท่าจีนของเรา จากการระดมแนวคิดของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งของคณะสงฆ์ ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน ทำให้ได้บทสรุปที่จะมีการทำโครงการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนในเชิงการท่องเที่ยววิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของคนที่ย้ายตามลำน้ำท่าจีนในเชิงอนุรักษ์

การติดตามและประเมินผล พบว่า ในทุก ๆ โครงการที่ได้จัดทำขึ้น เมื่อเริ่มกระบวนการปฏิบัติงานจะต้องมีการติดตามกระบวนการโดยเปิดกว้างให้ทุก ๆ ภาคส่วนได้มีการเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนตั้งแต่เสนอแนวคิด อนุมัติโครงการ เริ่มปฏิบัติงาน ติดตามผล ซึ่งจะต้องมีการติดตามประกาศเพื่อแจ้งให้ประชาชนได้ทราบผลการปฏิบัติงานในทุก ๆ ขั้นตอน พร้อมทั้งตั้งจุดรับแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของประชาชน พร้อมทั้งตั้งชุดเฝ้าระวังตรวจสอบการทำงาน และเฝ้าระวังดูแลในส่วนของแม่น้ำท่าจีน เพื่อมิให้ผู้อื่นมาทำลายหรือทำให้แม่น้ำท่าจีนเน่าเสีย โดยเป็นการบูรณาการ การมีส่วนร่วมของหลาย ๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ น่าสนใจ และนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นประเด็นจากข้อคำถามในแบบสอบถาม ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นัฐภาส การรินทร์** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์” โดยผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งคณะกรรมการชุมชนได้มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ เทศบาล ควรมีการประชาสัมพันธ์ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล โดยประกาศเสียงตามสาย เพื่อเชิญชวนให้ประชาชน เข้าร่วมจัดทำแผน ควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนก่อนมีการลงมติ และควรเปิดโอกาสกว้างให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง^๑

^๑นัฐภาส การรินทร์, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

๕.๒.๒ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำแนกเป็นรายด้าน

๑) **ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา** ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมพระสงฆ์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเข้าร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาในการอนุรักษ์ ดูแลส่งเสริม การใช้น้ำในแม่น้ำท่าจีน การเสนอปัญหาข้อบกพร่องที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนแก่หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทราบ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือประชาชนในชุมชนเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน มีพบเห็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่แม่น้ำท่าจีน และได้แจ้งให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ร่วมแสดงความคิดเห็น และปัญหากับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ **รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร” โดยผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง^๒

๒) **ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม** ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมพระสงฆ์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือ วางแผน โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน การชักชวนให้ญาติพี่น้องหรือประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน มีการเสนอโครงการหรือแนวทางการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ให้ที่ประชุมของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทราบ มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และเมื่อมีการเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เสริมพงศ์ อยู่โต** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร” โดยผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด และด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาเป็นด้านการตัดสินใจ และด้านที่มีส่วนร่วมของประชาชนน้อยที่สุด ได้แก่ด้านการดำเนินงาน เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และอาชีพที่แตกต่างกันของ

^๒รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, รายงานวิจัย, (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๒).

ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ในด้านการตัดสินใจ และด้านการดำเนินงาน^๓

๓. ด้านการสนับสนุนและการปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมพระสงฆ์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่การเข้าร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนที่จัดขึ้นในชุมชน ร่วมรณรงค์ต่อต้านการปล่อยน้ำเสีย กากเคมี ขยะมูลฝอย ลงสู่แม่น้ำท่าจีน ร่วมพัฒนาปรับปรุงแม่น้ำท่าจีนให้สามารถใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม กับสภาพปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ร่วมบริจาคปัจจัย หรือวัสดุอื่น ๆ ที่สามารถใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน และร่วมอธิบายผลเสียที่เกิดขึ้นจากการที่ไม่อนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนให้ชุมชนเข้าใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระโกศล มณีรัตน (ญีม)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร โดยผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ด้านการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชน การดำเนินงานพัฒนาชุมชนเป็นไปตามเป้าหมายของแผนหรือไม่ การดำเนินงานพัฒนาชุมชนเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนหรือเป็นไปตามความต้องการของประชาชนหรือไม่^๔

๔. ด้านการติดตามและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมพระสงฆ์มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่การเข้าร่วมในการติดตามงานขณะปฏิบัติงานในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน มีการเข้าร่วมติดตามตรวจสอบความถูกต้องในกิจกรรมหรือโครงการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน มีการเข้าร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน และช่วยเฝ้าระวังตรวจสอบมิให้ผู้อื่นมาทำลายหรือทำให้แม่น้ำท่าจีนเน่าเสีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เขมราชู ชัมภรัตน์** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกภาพองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี กิ่งอำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี” โดยผลการวิจัยพบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการประชุม ด้านการวางแผน ด้านการสนับสนุนส่งเสริม ด้านการดำเนินกิจการ และด้านการติดตามประเมินผลในระดับปานกลาง^๕

^๓เสริมพงษ์ อยู่โต, การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร, **ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๑).

^๔พระโกศล มณีรัตน (ญีม), “การมีส่วนร่วมประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลเมืองบางมูลนาก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๕เขมราชู ชัมภรัตน์, “การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกภาพองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี กิ่งอำเภอสว่างวีรวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโท**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๖).

๕.๒.๓ การอภิปรายผลตามสมมติฐาน

ผลตามสมมติฐานการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลจากการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานภาพอายุ และวุฒิการศึกษาสามัญ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนพรรษา ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ วุฒิการศึกษาแผนกธรรม และวุฒิการศึกษาแผนกบาลี โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐาน เมื่อพิจารณาในแต่ละส่วนมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

๑) ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานภาพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเสถียร ถาวรธมโม (เกษชาชาติ) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถาน ของพระสังฆาธิการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการ ในอำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา (สามัญศึกษา) วุฒิการศึกษาพระปริยัติธรรม (แผนกธรรม) และระยะเวลาสังกัดอยู่ภายในวัด ต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในอำเภพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน^๖

๒) ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการสมชาย สมชาโต (เพ็งชุม) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี” โดยผลการวิจัยพบว่า สถานภาพส่วนบุคคลด้านอายุ มีผลทำให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^๗

๓) ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานโดยพระสงฆ์ที่มีพรรษาน้อยกว่า ๕ พรรษา มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม น้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา ๑๖ พรรษา ขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส (มณีจันทร์) ได้วิจัย

^๖พระมหาเสถียร ถาวรธมโม (เกษชาชาติ), “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

^๗พระอธิการสมชาย สมชาโต (เพ็งชุม), “บทบาทพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดในอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๔.

เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี” โดยผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลในด้านสถานะภายในวัด อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลในด้านพรรษา และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๘๘}

๔) ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน โดยพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสันติธรรมภากริต (บุญชัย สุนติกโร)** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี” โดยผลการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการที่มีการปฏิบัติหน้าที่ต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๘๙}

๕) ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวินัยธรรมชาย สุวิชาโน (อยู่สำราญ)** ได้วิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาอย้อย จังหวัดเพชรบุรี” โดยผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาอย้อย จังหวัดเพชรบุรี โดยรวม และด้านการสาธารณูปการ ไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๙๐}

๖) ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน โดยพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒินักธรรม มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของ

^{๘๘}พระครูใบฎีกาสุพจน์ ธีรวโส (มณีจันทร์), “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุในอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๘๙}พระครูสันติธรรมภากริต (บุญชัย สุนติกโร), “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๙๐}พระครูวินัยธรรมชาย สุวิชาโน (อยู่สำราญ), “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเขาอย้อย จังหวัดเพชรบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

พระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม น้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒินักธรรมชั้นเอก และพระสงฆ์ที่มีวุฒินักธรรมชั้นตรี มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม น้อยกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒินักธรรมชั้นเอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประภัสร์มโนธรรม (ธงทิพย์ ปภัสสโร) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม” โดยผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๑}

๗) ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน โดยพระสงฆ์ที่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม มากกว่าพระสงฆ์ที่มีวุฒิประโยค ๑ - ๒ - ป.ธ. ๓ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุวิมลสมุทรกิจ (บุญชู ยโสธโร) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงคราม” โดยผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสมุทรสงครามด้านสาธารณูปการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

- ๑) ภาครัฐควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนอย่างถูกต้อง โดยมีการรณรงค์ให้พระสงฆ์ และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน
- ๒) ภาครัฐควรจัดทำเวทีประชาคม เพื่อให้พระสงฆ์ และประชาชนเข้าไปแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน
- ๓) ภาครัฐควรจัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แม่น้ำมาตรวจสอบการปล่อยน้ำเสีย และสารเคมีปนเปื้อน ในแม่น้ำท่าจีน

^{๑๑} พระครูประภัสร์มโนธรรม (ธงทิพย์ ปภัสสโร), “บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๕๕.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑) ควรหาบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเข้ามาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน

๒) ควรให้พระสงฆ์เป็นผู้รณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของแม่น้ำท่าจีน โดยมีการจัดถวายความรู้แก่พระสงฆ์ที่มีวัดติดริมแม่น้ำ

๓) ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์มีโอกาสได้เทศนา และบรรยายธรรมให้ประชาชนหันมาอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) ควรมีการศึกษาเรื่องการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีน โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดมากขึ้น และได้เรียนรู้แนวทางวิธีการปฏิบัติของพระสงฆ์ได้ดียิ่งขึ้น

๒) ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าจีนในกลุ่มประชากรอื่น ๆ เช่น หน่วยงานของรัฐ ประชาชนทั่วไป นักเรียน ในชุมชนที่อยู่ริมแม่น้ำ

๓) ควรมีการศึกษบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และบทบาทของพระสงฆ์ในการให้คำปรึกษาแก่ชุมชนเรื่องของทรัพยากรน้ำ